

Bijlage 1. Ecologisch onderzoek

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving; een voortoets.

P.J.Zumkehr.

ZUMKEHR ECOLOGISCH ADVIESBUREAU
Midsland – Terschelling
Oktober 2015

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Colofon.

Zumkehr, P.J., 2015. De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland – Terschelling, Oktober 2015.

Opdrachtgever.

Dhr. S.van der Meulen, Camping Mast.

Uitvoerder.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau.

P.J.Zumkehr, Oude Terpweg 3

8891 GE Terschelling-Midsland

tel. 0562-449196

mob. 06.50.816.092

e-mail: admin@pzumkehr.nl

© Zumkehr Ecologisch Adviesbureau

Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving.

Piet Zumkehr.

1. Inleiding.

De eigenaar van camping Mast te Formerum – Terschelling heeft een plan opgesteld met het doel een deel van het terrein van camping Mast opnieuw in te richten, deels om een klein aantal nieuwe plaatsen voor tentkampeerders te creëren. De uitbreidingsmogelijkheden worden gerealiseerd in een deel van een hakhoutbosje, dat deel uitmaakt van de camping, maar dat sinds de inwerkingtreding van het gemeentelijke bestemmingsplan Buitengebied Formerum de bestemming bos heeft gekregen. De nieuwe tentplaatsen komen in de plaats van tentplaatsen die elders op de camping verdwijnen. De herinrichting van het plangebied kan gevolgen hebben voor de beschermde natuurwaarden van het gebied en de omgeving ervan. Het is wettelijk verplicht de effecten op de beschermde natuurwaarden te analyseren. Om deze reden heeft de eigenaar aan *Zumkehr Ecologisch Adviesbureau* te Midsland – Terschelling gevraagd een rapport op te stellen waarin de mogelijke effecten in kaart worden gebracht. Het rapport kan worden beschouwd als een **voortoets** volgens de Natuurbeschermingswet 1998. Het rapport is een vernieuwde versie van een voortoets die al in oktober 2010 is opgesteld (*Zumkehr, 2010c*). Nadien zijn de plannen voor de camping gewijzigd. Dit rapport beschrijft de huidige plannen zoals die nu voorliggen.

2. Het plangebied.

Het plangebied betreft een elzenhakhoutbosje van 15 meter breed en 80 meter lang gelegen aan de Molkenbosweg te Formerum-Noord, de parallel aan het bosje gelegen schouwsloot, en de percelen ten westen en ten zuiden van het hakhoutbosje. Aan de westzijde grenst het bosje aan een perceel van de camping waarop stacaravans aanwezig zijn.

Ten oosten van het hakhoutbosje ligt een brede, waterhoudende sloot welke door Wetterskip Fryslân als schouwsloot is bestemd. De schouwsloot loopt ten zuiden van het plangebied uit in een bredere oost-west lopende sloot welke eveneens een schouwsloot is.

Aan de noordzijde, parallel aan de Molkenbosweg, wordt het plangebied begrensd door een ondiepe, droge sloot.

Het plangebied vormt een kleine enclave binnen de percelen van Formerum-Noord, die verder allen in gebruik zijn als camping of als recreatiewoningenterrein. Alle omliggende percelen hebben een dergelijke bestemming en functie.

3. Het plan.

Het herinrichtingsplan betreft de volgende aspecten:

- In het zuidelijke gedeelte van elzenhakhoutbosje wordt een klein gedeelte van het hakhoutbos verwijderd en ingericht ten behoeve van tentkampeerders.
- Het overige deel van het hakhoutbosje blijft bestaan.
- Aan de noordzijde van het perceel van de camping ten westen van het hakhoutbosje wordt de aanplant van coniferen verwijderd en wordt een brede elzensingel teruggeplant.
- Aangrenzend aan het washok ten zuiden van het hakhoutbosje wordt eveneens een elzensingel herplant en verbreed.
- De herplant van de brede elzensingels kan deels worden beschouwd als compensatie voor het te kappen deel van het hakhoutbosje.
- De bestaande schouwsloten blijven als zodanig bestaan.
- Het aantal extra plaatsen voor tentkampeerders in het hakhoutbosje blijft beperkt tot hooguit 5. In het gedeelte van het plangebied aangrenzend aan het washok verdwijnen evenveel plaatsen.

4. Bronnen.

De belangrijkste bron voor de effectanalyse is het Ontwerp-Beheerplan Natura2000 voor Terschelling (DLG, 2015). Dit door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) opgestelde rapport verkeert nog steeds in de conceptfase, en moet voor het een definitief beheerplan wordt nog een zienswijzenprocedure doorlopen. Dat neemt niet weg dat het concept de uitgangspunten formuleert aan de hand waarvan het hier beschreven plan aan de eisen van Natura2000 getoetst wordt. Een onderdeel van het beheerplan is de PAS-analyse voor Terschelling (Meijer, et.al. 2015). De habitattypenkaart maakt eveneens deel uit van het beheerplan. Deze kaart is inmiddels voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* vastgesteld, echter nog niet voor Natura2000-gebied *Waddenzee*.

Voor het opstellen van dit rapport is gebruik gemaakt van beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde natuurwaarden op Terschelling. Alleen gegevens van na 2000 zijn benut. Oudere gegevens worden als niet relevant beschouwd.

Wat betreft de vegetatiekundige gegevens is gebruik gemaakt van de inventarisatie van zeldzame plantensoorten uit 2006 (*Zumkehr*, ongepub). Tevens is gebruik gemaakt van het rapport over de natuurwaarden in het Formerumer- en Hoornerbos dat in 2011 in opdracht van Staatsbosbeheer door Zumkehr Ecologisch Adviesbureau is samengesteld (*Zumkehr*, 2011). Gebruik is daarnaast gemaakt van de waarnemingen van de FLORON-inventarisatie van het gebied in 2013 en 2014 (*FLORON Friesland*, ongepub.). Vogelkundige gegevens zijn afkomstig van de in opdracht van Staatsbosbeheer uitgevoerde broedvogelinventarisatie (*SOVON*, 2012). In het voorjaar van 2010 is het plangebied geïnventariseerd op de voorkomende natuurwaarden, waaronder broedvogels. Daarnaast is in september 2015 in het terrein een aanvullende inventarisatie uitgevoerd.

5. Wettelijk kader.

5.1. De Natuurbeschermingswetgeving in Nederland.

In dit hoofdstuk is de relevante ecologische wet- en regelgeving kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§5.1.1) en soortbescherming (§5.1.2).

5.1.1. Gebiedsbescherming.

Bij gebiedsbescherming worden gebieden met bijzondere natuurwaarden wettelijk beschermd. Het gaat daarbij om de Natura2000 gebieden (Speciale beschermingszones; SBZ's), natuurreservaten in het kader van de Natuurbeschermingswet, de Ecologische Hoofdstructuur en de Planologische Kernbeslissing Waddenzee III.

Natuurbeschermingswet

In de in oktober 2005 in werking getreden nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 is de gebiedsbescherming geregeld van Natura2000 gebieden en van Beschermd Natuurmonumenten. Deze gebieden omvatten de SBZ's, de Natuurmonumenten in het bezit van het rijk c..q. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten in particulier eigendom. De SBZ's die in het kader van de Habitatrichtlijn zijn vastgesteld worden ook wel Habitatrichtlijngebieden genoemd. Ze zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten (de zogenaamde 'kwalificerende waarden'), genoemd in respectievelijk bijlage I en bijlage II van de richtlijn. De SBZ's in het kader van de Vogelrichtlijn staan ook wel bekend als Vogelrichtlijngebieden. Ze zijn aangewezen ter bescherming van het leefgebied van bedreigde vogels en trekvogels. Als projecten en andere handelingen in of nabij een Natura 2000 gebied of Beschermd Natuurmonument plaatsvinden, moet onderzocht worden of deze significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van de SBZ of de natuurlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument hebben. Als uit deze beoordeling blijkt dat de SBZ wordt aangetast, of duidelijke twijfel bestaat over het uitblijven van die aantasting, kan het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten of de Minister onder wiens verantwoordelijkheid het gebied beheerd wordt) slechts vergunning verlenen voor de gevraagde activiteit als er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met die activiteit is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd. Voor Beschermd Natuurmonumenten geldt eveneens de genoemde voorwaarde van 'dwingende redenen van groot openbaar belang' voor vergunningverlening bij 'aantasting van de natuurlijke kenmerken'; een onderzoek naar alternatieven of het uitvoeren van compenserende maatregelen is echter niet verplicht.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (Ministerie van LNV 2003).

In vrijwel geheel Friesland is inmiddels de feitelijke Provinciale Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld (Streekplan Fryslân 2006). In het streekplan is verwoord dat een algemene zorgplicht bestaat voor de instandhouding van kwetsbare soorten. Ruimtelijke ingrepen in de EHS zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang'.

Voor Vogelrichtlijngebieden of Natuurbeschermingswetgebieden – zoals hier het geval is – gelden aanvullende eisen. In het geval van een ingreep worden alle nodige mitigerende maatregelen getroffen. Bij Habitatrichtlijngebieden met prioritaire soorten en/of habitats, zijn onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet begrepen 'redenen van sociale of economische aard'. Bij natuurcompensatie is een uitgangspunt dat geen netto-verlies optreedt aan waarden voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS. Voor de Waddeneilanden geldt dat feitelijk alleen kwalitatieve (geen kwantitatieve compensatie) mogelijk is.

Planologische Kernbeslissing Waddenzee II en III

De planologische kernbeslissing (pkb) Derde Nota Waddenzee (VROM 2001) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee (VROM 2001). De pkb is gebiedsgericht van karakter en integreert het ruimtelijk en ruimtelijk relevante rijksbeleid voor de Waddenzee. De grens van het pkb-gebied kan worden omschreven als het zeegebied van Den Helder tot de rijksgrens met Duitsland. Het pkb-gebied wordt aan de noordkant begrensd door onder meer de kwelders en platen van de Waddenzeekust van de eilanden.

De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om dit te bereiken is het beleid onder meer gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de flora en de fauna en tevens op behoud van de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid. Nieuwe activiteiten dan wel uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis zijn mogelijk, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Met betrekking tot het ontwikkelingsperspectief stelt de pkb onder meer: De Waddenzee is primair een natuurgebied en een uniek open landschap. De natuurlijke dynamiek van de fysische processen in de Waddenzee, op de Waddeneilanden en in de Noordzeekustzone wordt zo min mogelijk beperkt, zodat zich nieuwe platen, geulen en jonge duin- en kustgebieden kunnen ontwikkelen. De rust, weidsheid en open horizon zijn gewaarborgd en worden hoog gewaardeerd. Zeezoogdieren, vissen en (trek)vogels zijn duurzaam verzekerd van voldoende voedsel en rust- en voortplantingsgebieden.

Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zonering waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien. Voorts wordt gesteld dat de flora en fauna van de Waddenzee zich meer ongestoord dienen te kunnen ontwikkelen. Zeehonden behoeven voldoende voedsel en rustplaatsen. Hetzelfde geldt voor de vogels die voldoende ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen moeten kunnen vinden en op acceptabele vluchtafstand over voldoende voedsel moeten beschikken, wat zij aldaar ongestoord tot zich moeten kunnen nemen. Een meer ongestoorde ontwikkeling van de Waddenzee is alleen mogelijk wanneer het menselijk gebruik van het gebied hierop (meer) wordt afgestemd (bijvoorbeeld via zonering) of indien bepaald gebruik - op termijn – wordt afgebouwd. Richting het jaar 2030 zet het kabinet hierop in.

Nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in de Waddenzee dienen daarom aan de hoofddoelstelling te worden getoetst. Het afwegingskader dient ook te worden toegepast voor activiteiten buiten het pkb-gebied die de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee kunnen aantasten (externe werking). Het afwegingskader komt sterk overeen met dat van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Elementen hieruit zijn:

Nagegaan dient te worden of er sprake is van aantasting van *wezenlijke kenmerken* of waarden van de Waddenzee.

Er dient rekening te worden gehouden met eventuele *cumulatieve effecten* van verschillende activiteiten op de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee.

Toestemming voor een activiteit kan slechts worden gegeven nadat zekerheid is verkregen dat de activiteit de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee niet zal aantasten. Het *voorzorgbeginsel* brengt met zich mee dat er bij twijfel wordt uitgegaan van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden en van de meest verstrekkende effecten voor de Waddenzee (*worst-case scenario*).

Voor een activiteit die leidt tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden en waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn dient te worden nagegaan of er sprake is van *dwingende redenen van groot openbaar belang*.

Bij een activiteit die leidt tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden dienen *mitigerende en compenserende maatregelen* getroffen te worden. Deze maatregelen dienen in onderlinge samenhang te worden gezien waarbij de eis geldt dat geen netto verlies aan wezenlijke kenmerken of waarden optreedt.

Verdere gebiedsbescherming

De verdere bescherming van natuurgebieden is in beginsel geregeld in bestemmingsplannen die voor alle gronden in Nederland zijn opgesteld wegens de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

5.1.2. Soortbescherming.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Op overtreding van artikel 2 staan overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning om bijvoorbeeld verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes

Met ingang van 2005 zijn een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie categorieën van soorten. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën: soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten); soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten); soorten waarvoor *ontheffing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat er vanuit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt voor de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist moet ter goedkeuring worden ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist *vrijwel altijd* dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

de ingreep doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort;

er is geen alternatief voor de ingreep;

er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria voldaan zijn.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

Jaarrond beschermde nesten.

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het *Ministerie van LNV* (nu *EL&I*) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfsplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen meer. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden. Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft dan vogels die:

het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfsplaatsen;

erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaal slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;

jaar in jaar uit van het zelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

bescherming van Flora- en fauna;

veiligheid van het luchtverkeer;

volksgezondheid of openbare veiligheid.

De nesten van de volgende vogelsoorten zijn het hele jaar beschermd:

Boomvalk

Buizerd

Gierzwaluw

Grote gele kwikstaart

Havik
Huismus
Kerkuil
Oehoe
Ooievaar
Ransuil
Roek
Slechtvalk
Sperwer
Steenuil
Wespendief
Zwarte wouw.

Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten voor de meeste soortgroepen officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

5.2. Welke natuurbeschermingswetgeving is van toepassing op het plangebied?

5.2.1. *Ligging van het plangebied ten opzichte van de Natura2000-gebieden.*

Op Terschelling is sprake van drie Natura2000-gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998, namelijk:

- Duinen Terschelling
- Noordzeekustzone
- Waddenzee.

Het plangebied is *niet* gelegen binnen een van de Natura2000-gebieden.

- Ligging t.o.v. Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

Het Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* betreft het duinlandschap van het eiland inclusief de duinbossen. De grens met het Natura2000-gebied ligt op 200 meter ten noorden van het plangebied. In het kader van externe werking is het gewenst de effecten van het plan op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied in kaart te brengen.

- Ligging t.o.v. Natura2000-gebied *Waddenzee*.

Het Natura2000-gebied *Waddenzee* betreft de Waddenzee ten zuiden van het eiland. De grens met het Natura2000-gebied, de waddendijk, ligt op een afstand van 1300 meter ten zuiden van het plangebied. De afstand is dermate groot, dat een effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van dit Natura2000-gebied op voorhand kan worden uitgesloten.

- Ligging t.o.v. Natura2000-gebied *Noordzeekustzone*.

Dit Natura2000-gebied betreft het Noordzeestrand van Terschelling. De grens van het Natura2000-gebied ligt op meer dan 1800 meter afstand noordelijk van het plangebied. De afstand is dermate groot, dat een effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van dit Natura2000-gebied op voorhand kan worden uitgesloten.

- Consequenties.

In relatie met Natura2000 is het van belang de effecten van het plan op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* in kaart te brengen. Een nadere overweging met betrekking tot

Natura2000-gebied *Waddenzee* en *Noordzeekustzone* is niet nodig. In verband hiermee wordt in dit rapport niet nader ingegaan op deze Natura2000-gebieden.

5.2.2. Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.

De begrenzings die door de Provincie Friesland zijn vastgesteld in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur komen in het plangebied overeen met die van de Natura2000-gebieden, maar omvat tevens overige onbebouwde gebieden, waaronder de Terschellinger polder. Het plangebied is een enclave binnen Formerum-Noord, een gebied dat geen deel uitmaakt van de EHS.

5.2.3. PKB-Waddenzee III.

De PKB-Waddenzee beschermt het Nederlandse waddengebied. De PKB-Waddenzee is van toepassing op Natura2000-gebied Waddenzee en op de randzone ervan. De PKB-Waddenzee III is niet van toepassing op het plangebied.

5.2.4. Flora- en faunawet.

De soorten die beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet zijn ook beschermd in het plangebied. Uitvoering van de plannen is alleen mogelijk als er ten aanzien van de beschermde soorten gehoor wordt gegeven aan de *zorgplicht* en *zorgvuldig handelen*. Van belang is echter dat door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur de soorten zijn ingedeeld in drie categorieën met drie beschermingsregimes. Voor soorten uit categorie 1 (algemene soorten) geldt een vrijstelling. Voor soorten uit categorie 2 geldt een vrijstelling als wordt voldaan aan de principes van zorgplicht en zorgvuldig handelen, dat wil zeggen dat bij uitvoering van de plannen een gedragscode wordt opgesteld waaruit blijkt dat binnen het plangebied ruimte blijft voor de beschermde soorten en bij de uitvoering van de plannen met de soorten rekening wordt gehouden. Indien hieraan wordt voldaan geldt ook voor soorten uit categorie 2 een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Een aanvraag voor een ontheffing van de Flora- en faunawet is alleen nodig indien in het plangebied soorten voorkomen uit categorie 3 en bij uitvoering van het plan significant negatieve effecten ontstaan voor de populaties, of als soorten van categorie 2 voorkomen maar niet aan de eisen van *zorgplicht* en *zorgvuldig handelen* kan worden voldaan. Vogels worden in de Flora- en faunawet als een aparte categorie beschouwd.

5.3. Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

5.3.1. De instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):

H1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia ssp</i> en andere zoutminnende soorten.
H1320	Slijkgrasvelden
H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
H2110	Embryonale wandelende duinen.
H2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen").
H2130	* Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
H2140	* Vastgelegde ontcalcite duinen met <i>Empetrum nigrum</i> .
H2150	* Atlantische vastgelegde ontcalcite duinen (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
H2160	Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i>
H2170	Duinen met <i>Salix repens ssp argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>).
H2180	Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.
H2190	Vochtige duinvalleien
H6140	Blauwgraslanden
H6230	* Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).
H7140	Overgangs- en trilvenen.

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Habitatrichtlijn-soorten: Het Natura2000-gebied is aangewezen voor de volgende soorten:

H1831 Drijvende waterweegbree
H1903 Groenknolorchis

Vogelrichtlijn-soorten:

Blauwe kiekendief
Bontbekplevier
Bruine kiekendief
Dodaars
Dwergstern
Paapje
Rietzanger
Strandplevier
Tapuit
Velduil

5.3.2. Voor de voortoets relevante instandhoudingsdoelen binnen Natura2000-gebied Duinen Terschelling in de omgeving van het plangebied.

Hierboven is aangegeven welke instandhoudingsdoelen voor de Natura2000-gebieden zijn vastgesteld. Een groot aantal instandhoudingsdoelen komt echter in de nabije omgeving van het plangebied niet voor. De instandhoudingsdoelen die binnen het Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* binnen een afstand van 1500 meter van het plangebied aanwezig zijn, zijn de volgende (inclusief verdeling in subcategorieën):

H2130B * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen") - kalkarm
De open duinvegetaties van de binnenduinen behoren veelal tot dit type.

H2140B * Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum* - droog
Alle duinvlakken met een bedekkende vegetatie van Kraaiheide in de omgeving van het plangebied behoren tot dit type.

H2150 * Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluno-Ulicetea*).
Idem, maar dan met Struikhei.

H2170 Duinen met *Salix repens ssp argentea* (*Salicion arenariae*).
Idem, maar met Kruiwilg.

H2180A Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied – droog.
H2180B Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied – vochtig.
Enkele structuurrijke loofbospercelen van het Formerumberbos binnen het Natura 2000-gebied worden gerekend tot dit type.

H2190C Vochtige duinvalleien - ontkalkt
Vochtige duinvalleien in de duinen benoorden het plangebied behoren tot dit type.

Bruine kiekendief en Blauwe kiekendief
Recente broedlocaties liggen in duinvalleien in de duinen ten noorden van het Formerumberbos op een afstand van minimaal 1200 meter van het plangebied.

Rietzanger
De rietzanger broedt lokaal in duinvalleien met struwelen van kruiwilg of een rietvegetatie ten noorden van het plangebied.

5.3.3. In de omgeving van het plangebied niet voorkomende instandhoudingsdoelen.

Alle in § 5.3.2. niet genoemde habitattypen komen binnen een afstand van 1500 meter van het

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

plangebied niet voor.

H1903 Groenknolorchis

Groeiplaatsen komen voor op de Noordsvaarder , in de Kroonpolders en op de Boschplaat, maar ontbreken in de ruime omgeving van het plangebied.

Binnen een afstand van 1500 meter van de grens van het plangebied komen de volgende instandhoudingsdoelen sinds 2004 niet voor:

Drijvende waterweegbree (alleen Waterplak bij Midsland aan Zee).
Bontbekplevier (Noordzeestrand)
Dodaars (duinplassen Midsland aan Zee – West aan Zee).
Dwergstern (Noordsvaarder, oostpunt Boschplaat)
Paapje (sinds plm. 1995 geen broedvogel op Terschelling).
Strandplevier (Noordsvaarder en Boschplaat).
Tapuit (op 1800 meter afstand in de zeereep bij Formerum aan Zee)
Velduil (Bosplaat, duinen Hoorn – Oosterend)

6. De natuurwaarden van het plangebied.

6.1. Vegetatie.

6.1.1. Hakhoutbosje.

Het hakhoutbosje heeft slechts een breedte van 15 meter. De boomlaag bestaan voornamelijk uit zwarte els (*Alnus glutinosa*) en zachte berk (*Betula pubescens*). De westelijke helft is mede als gevolg van recent hakhoutbeheer sterk gedegradeerd. Het bosje heeft hier geen gesloten boomlaag meer en is sterk lichtdoorlatend, als gevolg waarvan de struiklaag en de kruidlaag zich sterker hebben kunnen ontwikkelen. Plaatselijk is sprake van sterke uitbreiding van braam (*Rubus fruticosus s.l.*). Tevens komen in de struiklaag voor wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), gewone vlier (*Sambucus nigra*), Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) en eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*). Het oostelijke deel van het bosje heeft nog het karakter van een dicht hakhoutbosje met een gesloten boomlaag van zwarte els en zachte berk. De kruidlaag van het dichte hakhoutbosje bestaat voornamelijk uit brede stekelvaren (*Dryopteris dilatata*) en rankende helmblom (*Ceratocarpus claviculata*). In het sterk gedegradeerde deel van het bosje wordt de kruidlaag echter gedomineerd door grassoorten, met name gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), gladde witbol (*Holcus mollis*), gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*), reukgras (*Anthoxanthum odoratum*) en pitrus (*Juncus effusus*). Daarnaast komen onder meer voor biggenkruid (*Hypochaeris radicata*), veelbloemige veldbies (*Luzula multiflora*), zwarte nachtschade (*Solanum nigrum*), grote brandnetel (*Urtica dioica*) en gewoon wilgenroosje (*Chamerion angustifolium*).

In het hakhoutbosje komen geen door de Flora- en faunawet beschermde soorten voor. Er zijn geen soorten aangetroffen van de Rode lijst van kwetsbare en bedreigde vaatplanten.

6.1.2. Grasland.

De vegetatie van de graslanden die deel uitmaken van de camping wordt gedomineerd door stikstofminnende grassoorten. Daarin spelen Engels raaigras (*Lolium perenne*), gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), ruw beemdgras (*Poa trivialis*) en geknikte vossenstaart (*Alopecurus geniculatus*) de hoofdrol. Plaatselijk komen ruderaal soorten voor als grote brandnetel (*Urtica dioica*), dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*) en akkerdistel (*Cirsium arvense*). De graslanden zijn soortenarm en hebben geen bijzondere soorten vaatplanten.

Er komen in de graslanden geen soorten voor die beschermd zijn door de Flora- en faunawet. Er zijn geen soorten aangetroffen van de Rode lijst van kwetsbare en bedreigde vaatplanten.

6.1.3. Sloten.

De schouwsloten in het plangebied zijn jaarrond waterhoudend. Als gevolg van de beschaduwing van de noord-zuid lopende sloot door de bomen van het hakhoutbosje bevat deze sloot geen waterplanten. In de oost-west lopende sloot aan de zuidzijde van het plangebied komt alleen klein kroos (*Lemna minor*) als waterplant voor. De oevervegetatie beslaat, voor zover aanwezig, uit stikstof-minnende en weinig kwetsbare soorten.

Er komen in en op de oever van de sloten geen soorten voor die beschermd zijn door de Flora- en faunawet. Er zijn geen soorten aangetroffen van de Rode lijst van kwetsbare en bedreigde vaatplanten.

6.1.4. Samengevat.

Binnen het plangebied ontbreken soorten die beschermd zijn door de Flora- en faunawet. Er zijn geen soorten aanwezig van de Rode lijst van kwetsbare en bedreigde vaatplanten.

6.2. Vogels

Het hakhoutbosje is als gevolg van de gedegradeerde boomstructuur niet geschikt als broedgebied voor veel soorten broedvogels. Uitsluitend komen enkele algemene soorten tot broeden die gewend zijn te leven in een menselijke omgeving. Het gaat hier met name om houtduif, merel (2 paar), winterkoning, roodborst, heggenmus, tjiftjaf, fitis (2 paar), spotvogel en vink, van alle soorten 1 paar tenzij anders vermeld.

In de graslanden komen geen broedvogels voor.

Alle broedvogels zijn beschermd door de Flora- en faunawet.

Het plangebied heeft geen bijzondere betekenis voor trekvogels.

6.3. Reptielen.

Binnen het plangebied komen geen soorten reptielen voor.

6.4. Amfibieën en vissen.

Binnen het plangebied komt geen populatie voor van de strikt beschermde rugstreeppad. De schouwsloten zijn in het algemeen te diep en te sterk beschaduwd om voor deze soort geschikt te zijn. De overige sloten zijn niet jaarrond waterhoudend en zijn evenmin geschikt als leefgebied voor een populatie.

Binnen het plangebied komt wel de bruine kikker voor. Het voorkomen van de kleine watersalamander is niet aangetoond, maar kan niet worden uitgesloten. Beide soorten zijn beschermd door de Flora- en faunawet, maar maken deel uit van categorie 1, de lijst met soorten waarvoor op voorhand vrijstelling van de Flora- en faunawet geldt.

Binnen het plangebied komen geen soorten vissen voor.

6.5. Insecten.

Binnen het plangebied komen geen door de Flora- en faunawet beschermde soorten insecten voor.

6.6. Zoogdieren.

Binnen het plangebied worden aangetroffen bosmuis, huismuis, gewone bosspitsmuis, rosse woelmuis, en mogelijk incidenteel dwergspitsmuis, konijn en haas. Alle soorten zijn beschermd door de Flora- en faunawet, maar maken deel uit van lijst 1 met soorten waarvoor op voorhand vrijstelling van de wet bestaat.

Binnen het plangebied en in de directe omgeving ontbreken populaties van vleermuizen.

7. De effecten van de uitvoering van het plan op de beschermde natuurwaarden.

7.1. Natura2000.

Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van een Natura2000-gebied. De grens met het meest dichtbij zijnde Natura2000-gebied, *Duinen Terschelling*, ligt op 200 meter noordelijk van het plangebied. Hoewel het hier een aanzienlijke afstand betreft is het van belang in kaart te brengen of de uitvoering van het plan significant negatieve effecten tot gevolg kan hebben voor de instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied. In § 5.3.2. is aangegeven welke instandhoudingsdoelen in het Natura2000-gebied binnen een afstand van 1500 meter van het plangebied voorkomen.

De effecten die in kaart gebracht worden hebben betrekking op de herinrichting van het plangebied en de daarbij behorende activiteiten zelf, maar ook op de uitbreiding van het aantal tentplaatsen met een mogelijke toename van het aantal toeristen binnen het plangebied als gevolg van de herinrichting. Hierboven is echter al aangegeven dat van uitbreiding geen sprake is.

Uitvoering van het plan.

De effecten van de uitvoering van het herinrichtingsplan blijven beperkt tot het plangebied zelf, en hebben een zeer geringe uitstraling naar terreinen buiten het plangebied. Daar de afstand van het plangebied tot het Natura2000-gebied Duinen Terschelling 200 meter bedraagt, kan worden gesteld dat deze afstand te groot is om enig effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied te veroorzaken. Het plangebied is bereikbaar via de openbare weg (Badweg Formerum, Molkenbosweg) of via de camping zelf. In beide gevallen is het niet nodig omwille van de uitvoering van het plan het Natura2000-gebied dichter te benaderen dan op een afstand van 200 meter. Een negatief effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied kan worden uitgesloten.

Toename van het aantal tentplaatsen/recreanten.

Als gevolg van de uitvoering van het plan wordt een deel van het hakhoutbosje geschikt gemaakt voor het plaatsen van tenten. Het aantal van vijf verblijfsplaatsen dat hier wordt gecreëerd verdwijnt echter elders op de camping. Als gevolg daarvan neemt op de camping het aantal verblijfplaatsen niet toe. Het aantal toeristen dat op de camping verblijft verandert niet. In theorie is het mogelijk dat als gevolg van een toename van het aantal recreanten op de camping het aantal bezoekers van het Natura2000-gebied zal toenemen met als resultaat een toename van de betredingsdruk en een verslechtering van de instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied. Een dergelijke verslechtering is echter niet te verwachten, daar het aantal recreanten ten opzichte van de huidige situatie gelijk blijft.

Ook moet worden benadrukt dat het gedeelte van het Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* in de directe nabijheid van het plangebied het Formerumberbos betreft. Dit bos bestaat voornamelijk uit aanplanten van dennen, welke *geen* deel uitmaken van een van de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied. Binnen het Formerumberbos zijn slechts enkele percelen met structureel rijk loofbos aangewezen als habitattypen H2180A - Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied, droog en habitattypen H2180B – idem, vochtig. Deze percelen liggen voornamelijk aan de noord- en oostzijde van het boscomplex, derhalve op een afstand van veel meer dan 200 meter van het plangebied. Voor het overige komen in het Formerumberbos geen instandhoudingsdoelen voor. De uitvoering van het plan heeft geen enkel negatief effect op de kwaliteit van habitattypen H2180A en B van het Natura2000-gebied.

Tussen het Formerumberbos en de Duinweg, de ten zuiden van het bos gelegen zandweg met verhard fietspad, ligt een smalle strook open duinterrein. De Habitattypenkaart (DLG, 2015) geeft aan dat het hier deels gaat om een habitattypen H2130B – Grijs duinen kalkarm, deels om habitattypen H2140B – Duinen met Kraaiheide – droog. De beide duinstroken worden door hun ligging langs de rand van een druk gebruikt fietspad normaliter intensief betreden. Daarbij grenst het deel met Habitattypen H2140B aan de natuurcamping van Staatsbosbeheer. Beide duingebiedjes liggen op een afstand van 200 meter van Camping Mast. Omdat het aantal recreanten op de camping als gevolg van de uitvoering van het plan gelijk blijft aan de huidige situatie treedt geen verslechtering op van de kwaliteit van de vegetatie, die normaliter al vrij frequent wordt betreden. Er is geen sprake van een significant negatief effect op beide habitattypen.

De overige instandhoudingsdoelen, zoals in § 5.3.2. genoemd, komen voor op een afstand van 800 tot 1200 meter van het plangebied. Enig negatief effect als gevolg van de uitvoering van het plan, op deze instandhoudingsdoelen kan op basis van de grote afstand tussen plangebied en de instandhoudingsdoelen worden uitgesloten. Dit geldt eveneens voor de Vogelrichtlijn-soorten (Blauwe kiekendief, Bruine kiekendief en Rietzanger).

Samengevat.

De uitvoering van het plan heeft op geen enkele wijze negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied en is derhalve niet strijdig met de Natuurbeschermingswet 1998.

Cumulatieve effecten.

Cumulatieve effecten kunnen ontstaan indien in de omgeving van het plangebied ook andere projecten worden uitgevoerd. In de omgeving van het plangebied zijn ook uitbreidingsplannen voor Camping Haantjes, eveneens in Formerum Noord (*Zumkehr*, 2010b). Met betrekking tot camping Mast wordt geconcludeerd dat de plannen geen significant negatieve effecten hebben voor de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied. Ze dragen daarbij evenmin bij aan significant negatieve effecten in relatie tot andere projecten. Er is derhalve geen sprake van significant negatieve effecten als gevolg van cumulatie.

Natura2000 – Conclusies.

Hierboven wordt geconcludeerd dat de uitvoering van het plan geen significant negatieve effecten heeft op de Habitattypen binnen Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Habitatrichtlijn-soorten en Vogelrichtlijnsoorten komen in de nabijheid van het plangebied niet voor. De uitvoering van het plan is derhalve mogelijk zonder significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen in het algemeen. De aanvraag van een NB-wet-vergunning is niet nodig. De uitvoering van het plan kan worden geregeld met een Omgevingsvergunning van de Gemeente Terschelling (FUMO).

Programmatische Aanpak Stikstof.

Sinds 2 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof van toepassing. Voor nieuwe initiatieven is het nodig te analyseren hoeveel extra stikstofemissie zal ontstaan. Voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geldt dat de hoeveelheid stikstof uit atmosferische depositie hoger is dan de kritische depositiewaarde voor het meest kwetsbare habitatype (H2130 – Grijs duinen). Het negatieve effect dat als gevolg van de atmosferische depositie voor het habitatype bestaat vormt een bedreiging voor het behalen van de doelen voor het type. Dit negatieve effect wordt echter ruimschoots teniet gedaan door het nemen van enkele beheersmaatregelen in het duingebied. Het gaat dan om het inrichten van begrazingseenheden en het in verstuiwing brengen van duinen. Het effect van deze maatregelen is dermate groot dat de negatieve effecten van de bestaande atmosferische depositie meer dan nodig is worden gecompenseerd. Er is derhalve een kleine ontwikkelruimte over, waarbij extra stikstofemissie als gevolg van nieuwe initiatieven in beperkte mate mogelijk is. Om de ontwikkelingen voor de toekomst te kunnen volgen geldt voor elk nieuw initiatief een meldingsplicht, waarbij de hoeveelheid stikstofemissie als gevolg van het initiatief moet worden gemeld. Daartoe is het publiek-toegankelijke programma Aerius in het leven geroepen. Het programma rekent de initiatieven om in de hoeveelheid mol/ha/jaar die als gevolg van de initiatieven zullen worden geproduceerd. Indien het kleine initiatieven betreft waarbij de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar niet wordt overschreden, worden ervan uitgegaan dat deze initiatieven geen effecten hebben op de stikstof-boekhouding. Er geldt dan alleen een meldingsplicht. Overschrijdt het initiatief de grenswaarde dan wordt de extra stikstofemissie een deel van de beperkte ontwikkelruimte. Beperkingen voor de uitvoering van plannen kunnen in beginsel in de toekomst ontstaan als door meerdere initiatieven de ontwikkelruimte is opgebruikt. Voor het hier beschreven plan geldt dat in Aerius moet worden berekend hoeveel extra stikstofemissie zal ontstaan. Daar het een klein project betreft wordt verwacht dat de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar niet wordt overschreden.

7.2. Flora- en faunawet.

In hoofdstuk 6 is aangegeven welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen. Het plangebied is niet rijk aan beschermde soorten. Feitelijk betreft het slechts de broedvogels, bruine kikker en mogelijk kleine watersalamander.

Strikt beschermde soorten (categorie 3).

Er zijn geen strikt beschermde soorten aangetroffen.

Soorten van categorie 2 van de AMvB.

Er komen binnen en in de omgeving van het plangebied geen soorten voor van categorie 2 van de AMvB.

Broedvogels.

In het hakhoutbosje wordt door enkele weinig storingsgevoelige soorten broedvogels gebroed. Het gaat hier met name om houtduif, merel, winterkoning, roodborst, heggenmus, tiftjaf, fitis, spotvogel en vink.

Soorten van categorie 1 van de AMvB.

Voor soorten van categorie 1 van de AMvB geldt op voorhand vrijstelling van de Flora- en faunawet indien de plannen geen verandering brengen in de algemeen goede staat van instandhouding van de populaties in Nederland. Voorkomende soorten zijn bruine kikker, kleine watersalamander en enkele soorten kleine zoogdieren. De uitvoering van het plan heeft geen negatieve effecten op goede staat van instandhouding van de populaties in Nederland. Derhalve mag uitgegaan worden van vrijstelling van de Flora- en faunawet.

Toetsing

Het plan kan worden uitgevoerd zonder strijdigheid met de Flora- en faunawet indien wordt voldaan aan de zorgplicht en het principe van zorgvuldig handelen. Tevens moet worden ingegaan op effecten door externe werking en op cumulatie als gevolg van mogelijke andere projecten in de omgeving.

Zorgplicht.

De zorgplicht houdt in dat binnen het plangebied na uitvoering van het plan leefgebied over moet blijven voor de beschermde soorten.

Met betrekking tot bruine kikker en kleine watersalamander kan worden opgemerkt dat de populaties zich bevinden in de schouwsloten binnen het plangebied. Er zijn echter bij uitvoering van het plan geen aanpassingen aan deze schouwsloten voorzien. De populaties zullen derhalve geen negatief effect van de uitvoering van het plan ondervinden. De soorten maken daarnaast deel uit van categorie 1 van de AMvB, waarvoor vrijstelling van de wet geldt.

Het plan voorziet in de handhaving van het grootste deel van het hakhoutbosje, zodanig dat deze kan blijven functioneren als een broedgebied voor de broedvogels. Het geringe verlies aan broedareaal, dat ontstaat indien in het hakhoutbos een klein deel wordt verwijderd en omgezet in tentplaatsen, wordt gecompenseerd door de aanplant van brede elzensingels elders op de camping. Binnen deze singels is voldoende leefgebied beschikbaar voor huidige broedvogels van het plangebied. Er is derhalve geen sprake van verlies aan broedareaal.

Samengevat kan worden gesteld dat bij uitvoering van het plan aan het principe van zorgplicht wordt voldaan.

Zorgvuldig handelen.

De Flora- en faunawet stelt dat tijdens de uitvoering van het plan de populaties van beschermde soorten niet onnodig dienen te worden verstoord. Geadviseerd wordt daarom het plan niet tijdens het broedseizoen van de vogels ten uitvoer te brengen, dit om de vogels niet tijdens het broeden te verstoren. Als broedseizoen geldt de periode van 15 maart tot 15 augustus. Indien dit advies wordt opgevolgd wordt voldaan aan het beginsel van zorgvuldig handelen.

Externe werking.

Boven is al aangegeven dat de uitstraling van de uitvoering van het plan naar terreinen buiten het plangebied zeer gering is. De omgeving van het plangebied bestaat geheel uit campings en terreinen met recreatiewoningen. De beschermde natuurwaarden van deze terreinen, voornamelijk aan bewoning aangepaste broedvogels, zullen geen negatief effect van de uitvoering van het plan ondergaan. Er is derhalve geen sprake van negatieve effecten als gevolg van externe werking.

Cumulatie.

Negatieve effecten als gevolg van cumulatie kunnen ontstaan als in de nabije omgeving tegelijkertijd andere ontwikkelingen gaande zijn of andere projecten worden uitgevoerd. Een negatief effect als gevolg van deze ontwikkelingen bij elkaar is dan mogelijk. In de nabije omgeving wordt ook andere campinghouders de mogelijkheid geboden hun terrein uit te breiden. Feitelijk betreft het in Formerum uitsluitend camping Haantjes aan de Koksbosweg, enkele honderden meters oostelijk van het plangebied. De gevolgen van externe werking als gevolg van de uitvoering van het hier beschreven plan zijn, zoals boven aangegeven, afwezig. Met betrekking tot de plannen van camping Haantjes is evenmin sprake van negatieve effecten op de natuurwaarden, zo is aan de hand van de voor dit terrein opgestelde natuurtoets gebleken (*Zumkehr*, 2010b). Er is derhalve geen sprake van negatieve effecten als gevolg van cumulatie.

Vergunningplicht.

Het plan kan worden uitgevoerd op een zodanige wijze dat aan de zorgplicht en aan het principe van zorgvuldig handelen kan worden voldaan. Er is geen sprake van externe werking of van cumulatieve effecten. Er komen binnen het plangebied geen strikt beschermde soorten voor. De populaties van de overige beschermde soorten behouden na uitvoering van het plan hun leefgebied. Er wordt derhalve aan de randvoorwaarden van de Flora- en faunawet voldaan. De aanvraag van een ontheffing van de wet is niet nodig.

8. Conclusies.

Natura2000.

De voortoets toont aan dat de uitvoering van het plan geen enkel negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*. Er is geen sprake van een toename van het aantal recreanten op de camping als gevolg van de uitvoering van het plan. Derhalve is er evenmin sprake van een toename van de betredingsdruk binnen het Natura2000-gebied. De uitvoering van het plan is niet strijdig met de Natuurbeschermingswet 1998. Het is niet nodig een Passende Beoordeling op te stellen, evenmin is het nodig een NB-wet-vergunning aan te vragen.

Flora- en faunawet.

Het plan is zodanig opgesteld dat aan de voorwaarden van zorgplicht en zorgvuldig handelen kan worden voldaan. Er is geen sprake van externe werking of van cumulatieve effecten. Er komen geen strikt beschermde soorten voor. De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet is niet nodig.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.

Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS. Het nemen van mitigerende maatregelen in het kader van de EHS is niet nodig. Evenmin is compensatie in het kader van de EHS nodig.

9. Literatuur.

- Aptroot A., et al., 1998.* Bedreigde en kwetsbare korstmossen in Nederland; basisrapport met voorstellen voor de Rode Lijst. Buxbaumiella 44.
- Beenen, R., 1998.* Soortbeschermsplan Rugstreeppad. Provincie Utrecht, Utrecht.
- Boer, P.de,* ongepubliceerd. Broedvogelinventarisaties van Blauwe kiekendief, Bruine kiekendief en Velduil op Terschelling.
- Buro Bakker, 2000.* Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 1998 – 1999. Buro Bakker adviesburo voor ecologie, Assen.
- Dijksen, L.J. & B.J.Koks, 2001.* Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2000. Monitoringrapport 2001/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- DLG, 2015.* Concept-Ontwerp-Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling, inclusief Habitattypenkaart. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden.
- EG, 2013.* Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 2012 – 2013. Ecologen Groep, adviesburo voor ecologie, Groningen.
- Everts, F.H. et al., 2013.* Vegetatie-trends van N-depositie gevoelige duinhabitats op de Waddeneilanden. Analyse door EGG-Consult onder begeleiding van het OBN-deskundigenteam Duin- en Kustlandschap. Bosschap, Bedrijfschap voor bos- en natuur. Oktober 2013.
- Hustings F., C.van Turnhout, R.L.Vogel en M.van der Weide, 1997.* Aantalsontwikkelingen van karakteristieke broedvogels op de Nederlandse Waddeneilanden. – In: T.M.van der Have en E.R.Osieck (red.). Aantalsontwikkelingen en beheersmaatregelen voor karakteristieke vogels van het Waddengebied. Technisch Rapport 18. Vogelbescherming Nederland, Zeist 49 – 114.
- Herder, J., A van Diepenbeek en R. Creemers, 2009.* Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. RAVON, Nijmegen.
- Hustings, F en J.W.Vergeer, 2002.* Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij, EIS-Nederland, Leiden.
- Janssen J.A.M. en J.H.J.Schaminée, 2003.* Habitattypen. Europese natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée, 2004.* Soorten van de Habitatrictlijn. Europese Natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Koopman, J en W.Stouthamer, 2001.* Flora van Terschelling. FFF-rapport 66. Fryske Feriening foar Fjildbiology.
- Meijden, R. van der, 2005.* Heukels' Flora van Nederland, 23e druk, Wolters-Noordhoff Groningen.
- Meijden, R.van der, B. Odé, C.L.G.Groen, J.P.M.Witte en D.Bal, 2000.* Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria, 26-4 (2000).
- Meijer, J. en G. Vriens i.s.m. E.J.Lammerts, 2015* Document PAS-analyse Herstelstrategieën voor Terschelling. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden. Versie : 05 januari 2015.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002.* De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV-uitgeverij, EIS-Nederland; Leiden.

- Ministerie LNV*, 1991. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddenzee' als Speciale Beschermingszone, Nr. J.9115397, d.d. 8 november 1991. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie LNV*, 2000. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddeneilanden/ Noordzeekust, Breebaart' als Speciale Beschermingszone, N/2000/320 d.d. 24 maart 2000. Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004a. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004b. Besluit Rode Lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Natuurcompendium*, 2003. Natuur in cijfers. Rijksinstituut voor milieu en natuur. 2003
- Provincie Fryslân*, 2012. Natuurbeleidsplan, 2012.
- SOVON*. Broedvogelinventarisatie duinen Terschelling in 2006. Ongepubliceerd.
- Staatsbosbeheer Terschelling en Rijkswaterstaat Terschelling*, 2004. Beheersplan Rijksgroden 2004 – 2014.
- Visser, G.*, 1979. Honderd jaar Terschellinger flora, 1870 – 1973. Midsland.
- Weeda, E. et al.*, 1985 – 1994. Ecologische flora, deel 1 t.m. deel 5; IVN Amsterdam.
- Westhoff, V. en M.F. van Oosten*, 1991. De Plantengroei van de Waddeneilanden. KNNV-Utrecht.
- Zuiderwijk, A.*, 2001. Zoektocht naar zandhagedissen op Waddeneilanden. Meetnet reptielen, Nieuwsbrief 21: 13-14.
- Zumkehr, P.*, 1994. Dagvlinders van Terschelling. Van Gorcum, Assen.
- Zumkehr, P.J.*, 1997. Een inventarisatie van indicatieve plantensoorten op Terschelling in 1995 en 1996. A&W-rapport 177, Staatsbosbeheer Fryslân. Vegetatiekaarten uitgewerkt door Altenburg & Wymenga.
- Zumkehr, P.J.*, 2007. Een inventarisatie van indicatieve plantensoorten op Terschelling. Ongepubliceerd.
- Zumkehr, P.J.*, 2010a. De mogelijkheden tot inrichting van enkele agrarische graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, juni 2010.
- Zumkehr, P.J.*, 2010b. Een onderzoek naar de natuurwaarden van de landerijen van Bernard Haantjes rondom het recreatieterrein Haantjes in Formerum – Terschelling in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, augustus 2010.
- Zumkehr, P.J.*, 2010c. De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving; een voortoets. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, oktober 2010.
- Zumkehr, P.J.*, 2011. Dunningen en bosvorming in het Formerumer- en Hoornerbos, Terschelling. De gevolgen voor de kleine keverorchis *Neottia cordata*, de dennenororchis *Goodyera repens* en andere natuurwaarden van de bossen. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland, september 2011.
- Zumkehr, P.J.*, 2013. Monitoring van dagvlinders, libellen en sprinkhanen op Terschelling in 2012. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau. Midsland – Terschelling, Oktober 2013.
- Zumkehr, P.J.*, 2015. De inrichting van twee kleine graslandpercelen tot recreatief terrein bij camping Duinland, Midsland Noord, Terschelling. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland - Terschelling, september 2015
- Zwart, F.*, 1985. De Broedvogels van Terschelling. Van Gorcum, Assen.

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

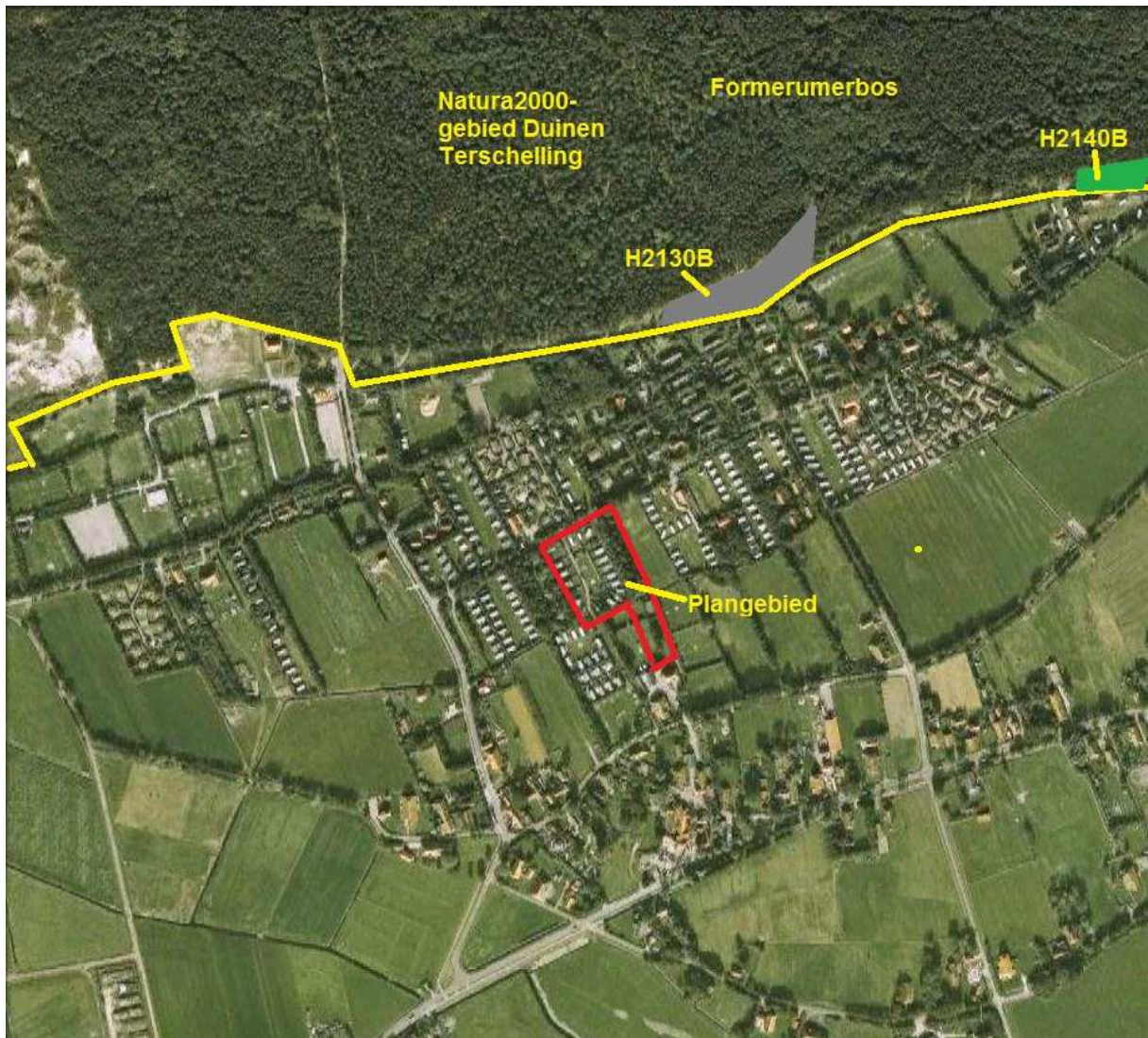
Bijlagen.

Kaart 1. Het herinrichtingsplan.

Donkergroene bolletjes: te verwijderen deel van het hakhoutbosje t.b.v. tentplaatsen.
Het lichtgroene gebied er omheen is het hakhoutbosje.
Donkerrode lijnen: te herplanten brede elzensingels.

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Kaart 2: Ligging van het plangebied.

Rode lijn: plangebied

Gele lijn: grens met Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

Grijs vlak: duingebiedje langs binnenduinrand met Habitattypen H2130B – Grijze duinen, kalkarm

Groen vlak: duingebiedje langs binnenduinrand met Habitattypen H2140B – Duinen met Kraaiheide, droog.

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Formerumberbos.

Percelen met Habitatype H2180 (groen).

Kaart 3. Formerumberbos.

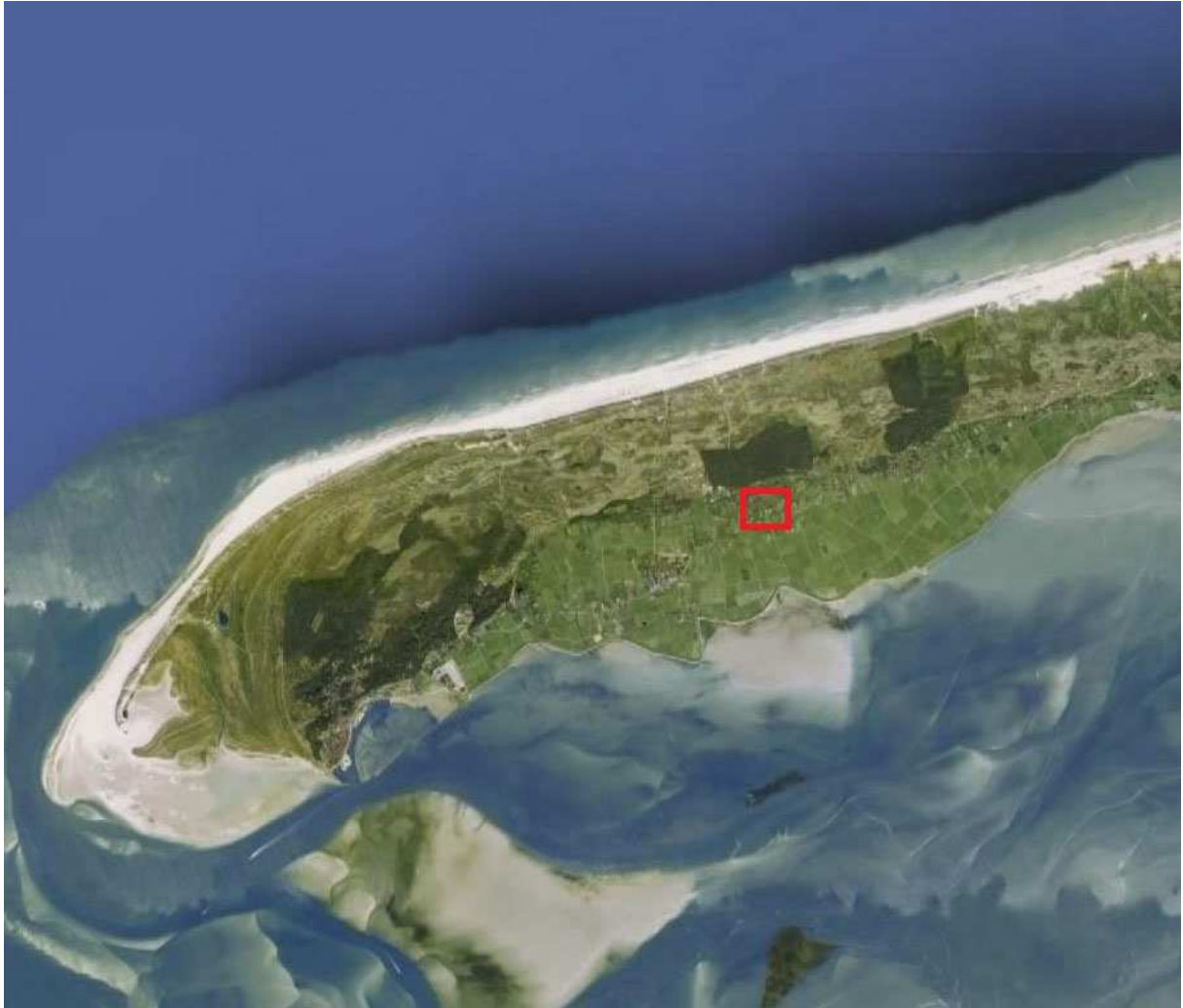
Groen: percelen met habitatype H2180 – Atlantische duinbossen.

A = droog type

B = vochtig type.

De niet ingekleurde percelen zijn naaldbossen die niet tot een habitatype behoren.

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Kaart 4. Ligging van het plangebied op Terschelling (rood kader).

De herinrichting van een gedeelte van camping Mast, Formerum – Terschelling, in relatie tot de natuurbeschermingswetgeving, een voortoets.

Kaart 5. De begrenzing van de Natura2000-gebieden op Terschelling.